



Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); Гоблик В.В.–д. екон. н., професор; Моргун А.В.– к. філолог.н., доцент; Корнієнко І.О. – д. психол. н, професор; Брецько І.І.–к. психолог. н, доцент; Воронова О.Ю. – к. психолог. н, доцент.

УДК 37.015.3:005.32:378.011.3-057.87(043.2)

БАРЧІЙ М.С., ВОРОНОВА О.Ю., КЛЕПАР Н.В.
Мукачівський державний університет

МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Згідно з європейськими нормами і стандартами, орієнтуючись на вимоги внутрішнього та зовнішнього ринків праці щодо конкурентоспроможності фахівців, перед закладами вищої освіти постало основне завдання – розвиток здобувача як активно творчої соціальної особистості. Формування успішної особистості в сучасному суспільстві можливе лише за умови соціальної активності, професіоналізму, творчого підходу до виконання поставлених завдань, мобільності, швидкої орієнтації в поточній ситуації, відповідальності та можливості ухвалювати самостійні рішення.

Творча активність є складною і багатофункціональною психологічною складовою особистості. Творча активність – це сплав емоційних, вольових, інтелектуальних якостей людини, які виявляються в ініціативності, самостійності, емоційній чутливості, вольових, цілеспрямованих діях, свідомості вчинків. Творча активність як інтегративна характеристика особистості, в якій, з одного боку, відображені нові глибокі утворення у структурі особистості (творчі потреби, мотиви, вимоги), а з іншого – знаходять своє вираження якісні зміни в діяльності, яка стає більш продуктивною. Творча активність суб'єкта складається з мотиваційного, когнітивного, рефлексії, поведінкового компонентів. Мотиваційний компонент відіграє вирішальну роль, він відображає спрямованість людини на творчість [2].

Мотивація творчої активності – це складно-структуроване багатокомпонентне психологічне утворення, що включає сукупність взаємопов'язаних мотивів, які умовно можна об'єднати у мотиви навчальної діяльності, мотиви досягнення успіху, професійного зростання та особистісного становлення. Вона є внутрішнім чинником розвитку особистості та професіоналізму, оскільки тільки на основі належного рівня сформованості мотивації можлива ефективна реалізація внутрішніх задатків і потреб людини, її творча активність.

Навчальна мотивація визначається специфічними факторами: особливостями того, хто навчається (самооцінка, рівень інтелектуального розвитку); рівнем професійної компетентності викладача; організацією педагогічного процесу; специфікою навчального предмета. Навчально-пізнавальний мотив формується у навчальній діяльності студентів, тому важливо як проходить ця діяльність. Основними чинниками, які впливають на формування позитивної мотивації до навчання, є: зміст навчального матеріалу, організація навчальної діяльності, її колективні форми, оцінка навчальної діяльності, стиль педагогічної діяльності викладача. Ми переконані, що

сформована мотивація навчальної діяльності становить важливу передумову формування мотивації професійного та особистісного становлення та творчої активності.

Мотивація досягнення, на думку Д. МакКлелланда, – це поведінка людини, зорієнтована на досягнення успіхів в житті, постановку позитивних цілей, на найкраще виконання будь-якого виду діяльності, на позитивний результат [1].

У сучасних здобувачів вищої освіти проявляються наступні мотиви: мотив досягнення (прагнення до успіхів у навчанні, перевершення власного рівня попередніх досягнень); мотив обов'язку (почуття відповідальності за результати власної пізнавальної діяльності); мотив самоствердження (прагнення мати престижний статус у колективі, заслужити схвалення з боку викладачів, батьків і товаришів); прагматичний мотив (орієнтація на практичну цінність навчання, його важливе значення для майбутнього життя, досягнення матеріального благополуччя); мотив самодетермінації (прагнення до формування суб'єктної позиції); професійний мотив (прагнення досконало оволодіти майбутньою професією, стати висококласним фахівцем) та ін. Переконані, що успішність навчання здобувачів, їх бажання займатися творчою діяльністю, визначає не сам факт наявності тих чи інших мотивів, а їх особистісний сенс для здобувача, самостійність виникнення і виявлення, рівень усвідомлення, стійкості[1].

Важливим стимулюючим засобом є створення ситуації успіху – розуміння внутрішнього світу особистості, інтерес до її емоційного стану, прагнення зрозуміти і допомогти. Переживання, що супроводжують досягнення успіху, не тільки визначають самопочуття і задоволення собою, а й впливають на подальший розвиток, координують його темпи і спрямованість, а також спеціальну активність особистості. Систематичне інформування здобувача про досягнуті ним успіхи дає значний мотиваційний ефект, сповнює його вірою у власні сили і зміцнює прагнення займатися творчою діяльністю.

Водночас для формування мотивації навчальної активності здобувачів важливим є створення відповідних організаційно-педагогічних умов. Такими умовами можуть бути: професійна спрямованість викладання фундаментальних дисциплін; орієнтація здобувачів на опанування змісту майбутньої професійної діяльності; дотримання принципів зв'язку теорії та практики; послідовне моделювання під час навчання цілісного змісту професійної діяльності; забезпечення навчально-методичною, довідковою і науковою літературою, сучасною технікою; організація самостійної роботи здобувачів та ін. [1].

Важливим способом стимулювання мотивації ми розглядаємо застосування у навчанні майбутніх фахівців таких методів, як метод проектів, методи проблемного навчання (дискусії, «круглі столи», моделювання ситуацій, навчальні та рольові ігри, метод кейсів, й ін.), методи самостійної і групової позааудиторної роботи, онлайн-робота з інтерактивними програмами, веб-квест, метод «Портфоліо» тощо). Процес перетворення й удосконалення

сучасної вищої освіти припускає пошук нових ідей, технологій, форм і методів організації навчального процесу з метою професійно-творчого розвитку особистості на основі її внутрішніх мотивів, системи цінностей і професійних цілей. Активність майбутнього фахівця виступає багатокомпонентним і багатофакторним явищем, що характеризує собою сплав знань і умінь, особистісних і професійних якостей та здібностей майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Васюк О.В., Виговська С.В. та Бжузе, Г. Дослідження навчальної мотивації студентів. *Наука і освіта*. 2017. № 12. С.105-111.
2. Завгородня Є.Є. Розвиток творчої активності майбутнього фахівця як пріоритетна складова професійного саморозвитку. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1736/1/zavgorodn.pdf>

УДК 159.922.6:159.923:796.41-055.25(043.2)

ДАРІЯ ГОШОВСЬКА, ЯРОСЛАВ ГОШОВСЬКИЙ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОПРИЙНЯТТЯ ДІВЧАТОК-ГІМНАЗИСТОК

Упродовж тривалого часу нами здійснюється теоретико-емпіричний моніторинг та безпосередні концептуально-прикладні студії щодо проблеми фемінінної самоакцептації [1]. Пропонуємо короткий інтерпретаційний виклад основних емпіричних результатів, отриманих на вибірці дівчаток-гімназисток підліткового віку (n=142) за допомогою пакету валідних і достовірних методик («Тест самоакцептації підлітків і сприймання батьківських установок стосовно них» (М. Алексєєва, О. Насонова) – діагностика параметрів самоакцептації; «Метод багатоаспектної квантифікації міжособистісних взаємин» (Т.Лірі) – для пізнання інтерперсональної соціальної поведінки дівчаток-підлітків; методика «Q-класифікація» (В.Стефенсон) – для виявлення і відстеження основних тенденцій особистісної поведінки (залежність-незалежність; замкнутість-комунікативність; уникнення боротьби-прийняття боротьби) й отримання інформації щодо уявлень дитини про себе в триаспектній єдності (Я-ідеальне – Я-реальне – Я-соціальне). У дівчаток-підлітків з гімназії неочікувано досить високим виявився рівень прояву показника «занедбаність» ($\alpha=0,001$). Здавалося б, що в дівчаток із зазвичай забезпечених сімей, які навчаються в престижному закладі, такий показний повинен взагалі не проявлятися. Підтвердженням цього є і зростання показників «незалежність», «комунікативність», «прийняття боротьби», «впевненість-самовпевненість-самозакоханість», «прийняття характеру». Однак дівчатка все ж проявляють відчуття занедбаності і знехтуваності. На наш погляд, причина полягає в загальновіковій тенденції до переживання значною кількістю дівчаток-